

PERIAATEPÄÄTÖS
21.4.2022

VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS YRITTÄJYYDESTÄ

I. Lähtökohdat

Valtioneuvoston periaatepäätös yrittäjyydestä perustuu hallitusohjelman kirjauksen mukaiseen yrittäjyysstrategiaan. Periaatepäätös on voimassa vuosina 2022-2027. Yrittäjyysstrategian lisäksi yrittäjyystoimia täydentävät muut hallitusohjelman Elinvoimainen Suomi -kokonaisuuden toimet sekä työllisyyden edistämisen ministerityöryhmän toimet, jotka liittyvät erityisesti osaavan työvoiman saatavuuteen ja työperusteiseen maahanmuuttoon.

Yrittäjyysstrategiassa on tunnistettu yrittäjyyteen liittyviä haasteita sekä niihin vastaavia strategisia linjauksia. Valtioneuvoston periaatepäätökseen on nostettu valmistelusta keskeisimmät periaatteelliset, poliittisesti linjattavat toimet, jotka koskevat useampia ministeriöitä ja joiden toteutus edellyttää toimia läpi valtioneuvoston sekä jatkuvuutta. Periaatepäätöksessä on kuvattu valtionhallintoa laajemmin toimenpiteitä ja vastuita yrittäjyyden toimintaympäristön kehittämiseksi, sillä yrittäjyyden toimintaympäristöön vaikuttavia linjauksia ja toimia tehdään niin alue- kuin paikallistasolla. Myös sidosryhmillä on tärkeä rooli toimintaympäristön kehittämisessä. Yritysten kasvu- ja uudistumishalukkuuteen voi julkinen hallinto vaikuttaa pääsääntöisesti yritysten toimintaympäristöä vahvistavilla yrittäjyyspolitiikan toimilla, jotka lisäävät yrittäjien luottamusta siihen, että yrittäjyyden toimintaympäristö on johdonmukainen, kannustava, ennakoitavissa oleva ja uuden kokeilua helpottava. Yrittäjillä itsellään on keskeisin rooli uudistua ja kasvaa.

Yrittäjyyden tilannekuvan mukaan yrittäjyyden toimintaympäristö on pääsääntöisesti kunnossa mutta myös kehittämisen painopisteitä tunnistettiin. Toimintaympäristö on kilpailukyvyltään vaihteleva ja osin jopa alisuoriutuva vertailumaihin verrattuna. Perustettavien ja kasvavien yritysten määrä on potentiaaliimme nähden alhainen ja vientiä harjoittavien mikro- ja pk-yritysten joukko on pieni. Kasvua ja erityisesti voimakasta kasvua tavoittelevia yrityksiä on vähän. Skaalautuvaa kasvua toteuttavien yritysten määrä on Pohjoismaista alhaisin.

Pienet ja keskisuuret työnantajayritykset ovat Suomen talouden ja hyvinvoinnin kannalta hyvin keskeisiä. Tämä yritysjoukko vastaa merkittävästä osasta maamme verotuloista, viennistä ja työpaikoista. Työllistävissä yrityksissä on 95 % teollisuuden, rakennusalan ja yksityisten palvelujen työpaikoista. Näissä yrityksissä on myös jatkossa kaikkein suurin työllistämisen ja kasvupotentiaali. Tästä huolimatta työllistävien yritysten lukumäärä (erityisesti alle 10 henkilöä työllistävissä) on laskenut 8 000:lla vuoden 2013 jälkeen. Koronakriisi on vaikeuttanut merkittävästi pienten ja keskisuurten yritysten tilannetta. Huolestuttavan kehityssuunnan kääntäminen edellyttää yhteiskunnallisessa päätöksenteossa huomion kiinnittämistä etenkin näiden yritysten tarpeisiin.

On koko yhteiskunnan etu, että uusien työpaikkojen luomisesta vastaaville yrityksille taataan parhaat mahdollisuudet kasvaa, uudistua ja pärjätä kansainvälisessä kilpailussa. Keskeisiä keinoja tämän takaamiseksi ovat esimerkiksi osaajapulan helpottaminen, kannustava ja kilpailukykyinen verotus, omistajanvaihdosten vauhdittaminen, kansainvälistymisen tukeminen sekä sujuvat viranomaisprosessit. Jotta tulevaisuudessa kyetään ylläpitämään pohjoismaista hyvinvointimallia, tarvitaan Suomeen paitsi talouskasvua ja työllisyyttä, myös lisää yrityksiä, jotka uudistuvat, kasvavat, työllistävät ja kansainvälistyvät. Pk-yritykset ja erityisesti nuoret yritykset ovat tärkeitä koko talouden uudistajia. On myös annettava arvoa yksinyrittäjien keskinäisen verkostoitumisen luomalle kasvupotentiaalille.

Yrittäjyysstrategiassa toimintaympäristön merkittävimmiksi pidemmän aikavälin haasteiksi tunnistettiin työvoiman saatavuus, investointien matala taso ja tuottavuuden verrokkimaita heikompi kehitys. Nämä haasteet voivat myös jarruttaa koronapandemian jälkeen viriävää talouskasvua enemmän kuin vertailumaissa. Siksi on tärkeää helpottaa pidemmän aikavälin rakenteellista uudistumista ja siirtymää uudenlaisiin työn sisältöihin, uudentyypiseen yritystoimintaan ja kansainvälistymiseen. Yrittäjyyden toimintaympäristön tulee tukea ja kannustaa kaikenlaisia pk-yrityksiä uudistumaan ja edistää uutta yrittäjyyttä sekä houkutellessa ulkomaalaisia investointeja ja yrityksiä Suomeen.

Keskeinen uudistumisen ja kasvun lähde ovat investoinnit erityisesti tutkimukseen ja kehittämiseen (ml. muualla tehdyn tutkimuksen/kehittämisen käyttöönotto) sekä näiden tuloksena syntyvät kaupalliset menestystuotteet ja -palvelut. Investointien määrät ovat lyhyellä aikavälillä kasvussa mutta Suomella on vielä matkaa erityisesti TKI-investointien tason nostamisessa ja siirtymisessä digivihreään talouteen. Investoinneissa ja kehittämisessä tulee hyödyntää kaikki keinot, joilla on mahdollista lisätä pk-yritysten tuotteiden tai palveluiden arvoa asiakkaille.

Tuottavuuden kasvattaminen, joissa investoinnit ja kehittäminen ovat keskeisimpiä keinoja, edellyttävät pitkäjänteistä ja ennakoitavaa toimintaympäristöä, jossa huomioidaan myös muissa maissa tapahtuva kehitys. Investoinnit ja kehittäminen edellyttävät myös osaavia työntekijöitä, joiden saatavuus on vaikeutunut. Toimintaympäristö voi myös muuttua nopeasti, kuten kriisit ovat osoittaneet ja siksi yritysten on tärkeää varautua myös ennalta-arvaamattomiin muihin kehityskulkuihin huolehtimalla resilienssistä ja kriisivalmiuksista.

Yrittäjyyspolitiikka on osa yhteiskunnan kehittämistä ja yrittäjyyden tarkastelun tulee kytkeytyä kaikkiin yritysten toimintaan vaikuttaviin politiikkalohkoihin ja kehitystavoitteisiin. Pk-yritysten niukemat resurssit tulee ottaa huomioon mm. asioinnissa ja hallinnollisissa menettelyissä, osaavan työvoiman ja rahoituksen saatavuudessa, uuden teknologian käyttöönotossa ja digivihreässä siirtymässä. Yrittäjyyspolitiikan kulmakiviä määritellään myös EU:n eri politiikka-alueiden linjauksilla ja instrumenteilla.

Politiikkatoimien toteutuksessa ja suunnittelussa tulee pyrkiä etsimään yhteisiä tavoitteita, synergioita ja toimenpiteiden uudenlaisia kytkentöjä. Yksittäisten toimenpiteiden sijasta tarvitsemme laajempaa yrittäjyyspoliittiseen strategiaan, visioon ja tavoitteisiin kytkeytyvien toimenpiteiden yhteensopivaa kokonaisuutta.

II. Tavoitteet

Valtioneuvostolla on tärkeä rooli olla edistämässä yrittäjyyden toimintaympäristön kehitystä kestävää kasvua tukevaksi sekä yritys- ja elinkeinorakennetta monipuolistavaksi ja uudistavaksi. Periaatepäätöksen tavoitteena on yrittäjyysstrategian linjausten mukaisesti:

1. Lisätä yritysten kasvumahdollisuuksia vauhdittamalla kestävää kasvua, työllistämistä ja uudistumista huomioiden erityisesti digivihreään siirtymään liittyvään kaksoishaasteeseen vastaaminen
 - mahdollistaa työnantajayritysten määrän kasvu ja tavoitella etenkin keskisuuren yritysten määrän lisäystä ja pk-yritysten kansainvälistymistä
 - lisätä ulkomaisten yritysten sijoittumista Suomeen ja ulkomaalaisten perustamia yrityksiä Suomessa sekä sijoituksia ja investointeja suomalaisiin yrityksiin
2. Huolehtia pk-yritysten toimintaympäristön pitkäjänteisestä kilpailukyvystä
 - tukea verotuksen osalta talous- ja työllisyyspolitiikalle asetettuja tavoitteita, kansainvälistä kilpailukykyä ja koko Suomen elinvoimaisuutta
 - sujuvoittaa yrityksiä koskevaa sääntelyä, luvitusta ja lisätä markkinoiden toimivuutta sekä turvata yrittäjän uusi alku
 - tukea pk-yritysten ja erityisesti aloittavien yrittäjien liiketoimintaosaamista ja verkostoitumista ja kannustaa pk-yrittäjiä koko työuran mittaiseen osaamisen kehittämiseen
 - ottaa pk-yritysten erityispiirteet huomioon työlainsäädäntöä kehitettäessä
 - kehittää julkisen hallinnon yrityspalveluita ja asiointia asiakaslähtöisemmäksi ja sujuvammaksi
 - varmistaa rahoituksen saatavuus rahoitusmarkkinoita kehittämällä

3. Etsiä ratkaisuja kohtaannon parantamiseksi sekä osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi yrityksille. Vahvistaa pk-yritysten osaamisen johtamista sekä työnantaja- ja rekrytointiosaamista osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi.
4. Mahdollistaa joustavat siirtymät työn tekemisen ja yrittäjyyden välillä, lisätä sääntelyn selkeyttä ja ennakoitavuutta sekä kehittää yrittäjän sosiaaliturvaa. Lisätä yrittäjien jaksamista.
5. Edistää onnistuneiden omistajanvaihdosten edellytyksiä
6. Lisätä poikkihallinnollista yhteistyötä ja vuoropuhelua sidosryhmien kanssa yli hallituskausien

III. Ministeriöiden ja sidosryhmien toimet kestävän kasvun ja uudistumisen vauhdittamiseksi

Seuraavassa on kuvattuna strategisten linjausten mukaisesti ministeriöiden ja muiden toimijoiden toimenpiteet. Toimenpiteen lopussa on sulkuun kirjoitettu vastuuministeriöt ja muut linjausten ja toimenpiteiden toteuttamiseen vaikuttavat tahot.

1. Yritysten kasvumahdollisuuksien lisääminen vauhdittamalla yritysten kestävä kasvua, työllistämistä ja uudistumista: erityisesti digivihreään siirtymään liittyvään kaksoishaasteeseen vastaaminen

Yritystoiminta on ennennäkemättömän muutoksen edessä erityisesti digivihreän siirtymän vuoksi. Digitaalisuus murtaa perinteisiä toimintamalleja ja edellyttää digitalisaation ja datan voimallista hyödyntämistä myös kaikkein perinteisimmissä yrityksissä. Ympäristöön ja kestäväan kehitykseen liittyvät muutostarpeet koskettavat myös pienimpiäkin yrityksiä. Vihreä siirtymä tulee nähdä ennen kaikkea mahdollisuutena, jossa suomalaisyrityksillä on vahvaa osaamista. Uudistuminen on keskeinen keino kasvattaa liiketoimintaa ja lisätä työllisyyttä mutta uudistuminen edellyttää investointeja ja osaavaa työvoimaa sekä johtamista. Pienen kotimarkkinan Suomessa on keskeistä varmistaa, että pk-yritykset saavat tukea kansainvälistymiseen.

- 1.1. Aktivoidaan yrityksiä kasvuun ja kansainvälistymiseen hyödyntämällä mm. julkisia yrityspalveluita sekä selvitetään kasvurahoitusmarkkinoiden toimivuutta ja tarvittaessa korjataan markkinapuutteita julkisilla toimenpiteillä. Digivihreän siirtymän ohella tulee hyödyntää kaikki keinot lisätä yritysten tuotteiden ja palveluiden arvonlisän kasvattamista. Laaditaan keski suurille kasvuyrityksille oma strategia ja toimenpiteet keski suurten kasvuyritysten määrän kasvattamiseksi. Viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelmassa on tavoitteena yritysten kasvun ja kansainvälistymisen laaja-alainen edistäminen sekä miljardiluokan liiketoimintaekosysteemien synnyn ja kehittymisen tukeminen. (Kaikki ministeriöt, alue- ja paikallishallinto)
- 1.2. Lisätään ulkomaisten yritysten sijoittumista Suomeen ja ulkomaalaisten perustamia yrityksiä Suomessa sekä sijoituksia ja investointeja suomalaisiin yrityksiin huolehtimalla kilpailukyvyistä ja vahvistamalla Invest in Finland-verkoston toimintaa osana Team Finland-verkostoa. Huolehditaan suomalaisesta investointiympäristöstä, jotta suomalaiset - myös globaaleja markkinoita tavoittelevat - yritykset haluavat investoida Suomeen. Varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus. (TEM, UM, Business Finland, Team Finland-verkosto, kunnat ja kehitysyhtiöt, TE-toimistot).
- 1.3. Vahvistetaan pk-yrittäjien osaamista ja valmiuksia kasvattaa ja uudistaa yritystoimintaansa nostamalla johdonmukaisesti pk-yritysten digi- ja datakyvykkyyttä, jotta varmistetaan digi-

talisaation ja datan täysimääräinen hyödyntäminen. Otetaan huomioon edelläkävijäyritysten palveluiden lisäksi perinteisten pk-yritysten kyvykkyys kasvaa ja uudistua hyödyntämällä digitaalisia ratkaisuja liiketoiminnassaan. Lisäksi toteutetaan Tekoäly 4.0 pk-yritystoimet mm. Datasta kasvua- yritysohjelma. (TEM, OKM, LVM, MMM, OM, BF, Finnvera, ELY-keskukset, ammatillisen koulutuksen järjestäjät, korkeakoulut, kunnat ja kehitysyhtiöt)

- 1.4. Kannustetaan yrityksiä hyödyntämään vähähiilisiirtymään liittyviä liiketoimintamahdollisuuksia aktivoimalla yrityksiä sekä huolehtimalla investointiympäristöstä ja mahdollistamalla kokeilut. Hyödynnetään Suomen 2035 vähähiilisyys-tavoitetta maakuvatyössä. Vauhditetaan pk-yritysten vihreää siirtymää lisäämällä osaamista sekä tuetaan kestävyys- ja yhteiskuntavastuuosaamista tarjoamalla pk-yrityksille neuvontaa ja valmennusta sekä kannustetaan kilpailuedun rakentamiseen vastuullisuuden kautta. (TEM, UM, OKM, MMM, BF, Enterprise Europe Network, ammatillisen koulutuksen järjestäjät, korkeakoulut, kunnat ja kehitysyhtiöt)
- 1.5. Otetaan huomioon pk-yritysten erityispiirteet mm. EU-sääntelyyn vaikuttamisessa siten, ettei pk-yritysten hallinnollinen taakka kasva tarpeettomasti ja että sääntely mahdollistaa innovaatiot ja kasvun. Suomalaisten yritysten kilpailukykyä säilyttämiseksi sitoudutaan siihen, ettei lisätä yritysten sääntelytaakkaa kotimaisella päätöksenteolla enempää kuin EU-sääntely edellyttää. (Kaikki ministeriöt)
- 1.6. Edistetään pk-yritysten kykyä uudistua ja kehittyä tukemalla pk-yritysten yhteistyötä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa kehittämällä toimintamalleja, jotka sopivat pienempien resurssien pk-yrityksille. Selkiytetään yritysten ja korkeakoulujen välisten IPR-sopimusten ehtoja. Vahvistetaan yritysten ja yrittäjien kykyä hyödyntää luovaa osaamista ja aineettomia oikeuksia (IP-oikeudet). Kehitetään pitkäjänteisesti alueiden ekosysteemeissä toimivia hautomoja, yrityskiihdyttämöjä sekä testausympäristöjä pk-yritysten tuote- ja liiketoimintakehityksen helpottamiseksi. (TEM, MMM, OKM, BF, Finnvera, ELY-keskukset, korkeakoulut, ammatillisen koulutuksen järjestäjät, kunnat)
- 1.7. Vauhditetaan uudistumista, erityisesti digivihreää siirtymää lisäämällä kestäviä ja innovatiivisia julkisia hankintoja ja tarjotaan yrityksille referenssimahdollisuuksia. Lisätään julkisten toimijoiden osaamista innovatiivisista hankinnoista mm. KEINO-osaamiskeskuksen ja Hankinta-Suomi -yhteistyöverkoston toimenpiteillä. (kaikki ministeriöt ja kunnat)

2. Huolehditaan pk-yritysten toimintaympäristön pitkäjänteisestä kilpailukykyestä

Yrittäjyyden toimintaympäristö vaikuttaa yritysten näkemykseen muun muassa investoimisen, kehittämisen ja työllistämisen kannattavuudesta. Keskeisimpiä toimintaympäristöön vaikuttavia asioita ovat esimerkiksi verotus, rahoitus, osaaminen, toimiva kilpailu ja sääntely. Myös julkisen hallinnon palvelut ja asiointi ovat osa yrittäjien toimintaympäristöä. Sujuvat ja asiakaslähtöiset palvelut mahdollistavat yrittäjien keskittymisen liiketoimintaan. Keinoina lisätä palveluiden asiakaslähtöisyyttä ja sujuvuutta, on lisätä poikkihallinnollisuutta, digitalisaation hyödyntämistä ja tiedon yhteiskäyttöä.

- 2.1. Turvataan yritysten vakaa, kannustava ja ennustettava toimintaympäristö sekä yritysten toimintaedellytykset ja verotuksen ennustettavuus, joka mahdollistaa investoinnit sekä uusien työpaikkojen synnyttämisen. Tuetaan verotuksen osalta talous- ja työllisyyspolitiikalle asetettuja tavoitteita, kansainvälistä kilpailukykyä ja koko Suomen elinvoimaisuutta. Lisäksi hallitus selvittää yhteisö- ja osinkoverotuksen rakennemuutosta, jossa yhteisöverokannat

eriytetään yhtiöön jätetyn voiton ja yhtiöstä ulosmaksetun voiton osalta. Tavoitteena on parantaa investointien ja kotimaisen omistamisen kannustimia. (VM, TEM)

- 2.2. Otetaan huomioon pk-yritykset kehitettäessä työlainsäädäntöä. Työlainsäädäntöä kehitettäessä voidaan tarkoituksenmukaisesti ja perustelluin syin eriyttää lainsäädäntöä kiinnittäen huomiota kuitenkin eri kokoisten yritysten ja niiden palveluksessa olevan henkilöstön yhdenvertaisuuteen. (TEM, STM,OM)
- 2.3. Sääntelyn sujuvoittamiseksi kehitetään lainsäädäntöä laajentamalla asteittain yksi yhdestä -periaatetta painottaen määrällisyyden sijaan kuitenkin lainsäädännön tarkoituksenmukaisuutta. Hyödynnetään lisäksi yrityspaneelia yritysvaikutusten arvioinnissa sekä yrityspalveluiden ja –rahoituksen kehittämisessä. Yritysvaikutusten ohella voidaan selvittää vaikutuksia yrittäjyyteen. (TEM)
- 2.4. Voimistetaan harmaan talouden torjuntaa pk-yritysten tasaveroisten kilpailuedellytysten varmistamiseksi. Kiinnitetään EU:ssa ja kansallisesti aktiivisesti huomiota pankkisääntelyn vaikutuksiin ja erityisesti pk-yritysten luotonantoon siten, että huolehditaan sääntelyn oikeasuhtaisuudesta pankkien perustehtävän sekä asiakkaiden tarvitsemien palvelujen kanalta. (TEM, VM, OM, SM)
- 2.5. Lisätään markkinoiden toimivuutta mm. edistämällä yleisesti kilpailupolitiikkaa sekä sitoutumalla sääntelyn tasapuolisuuteen. Terävöitetään kilpailupolitiikkaa tehostamalla kilpailuneutraliteetin toteutumista markkinoilla sekä arvioimalla toimialakohtaista kilpailua rajoitettava lainsäädäntöä. Selvitetään tarvetta kansallisen yrityskauppavalvonnan ns. otto-oikeudelle. Arvioidaan toimialakohtaista kilpailun lisäämisen mahdollisuutta ja tarvetta. Puututaan kilpailua vääristäviin olosuhteisiin EU-tasolla. (TEM, VM, UM, KKV)
- 2.6. Turvataan yrittäjän uusi alkua. EU:n maksukyvyttömyyslainsäädännön harmonisoinnin sekä yrityssaneeraus- ja velkajärjestelylainsäädännön uudistamisen ohella on kehitetty direktiivin edellyttämä Early Warning -toimintamalli, jossa tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa talous- ja maksuvaikeuksiin joutuvat yrittäjät. Yrittäjän talousapu -neuvontapalvelu on mikro- ja pk-yritysten matalan kynnyksen maksuton palvelu, joka neuvoo yrityksiä akuuteissa talous- ja maksuvaikeuksissa ja talouden suunnittelussa. Tavoitteena on kehittää edelleen toimintamalliin kuuluvia alueellisia palveluja. (TEM, OM, ELY-keskukset, kunnat ja kehitysyhtiöt)
- 2.7. Tuetaan pk-yritysten ja erityisesti aloittavien yrittäjien liiketoimintaosaamista, verkostoitumista ja yhteistyötä sekä kannustetaan pk-yrittäjiä koko työuran mittaiseen osaamisen kehittämiseen. Varmistetaan mahdollisuus yrittäjämäisten kompetenssien ja työelämätaitojen omaksumiseen ja yrittäjyyskoulutukseen kattavasti koko maassa. Otetaan huomioon yrittäjät ja erityisesti yksinyrittäjät jatkuvan oppimisen uudistamisessa sekä Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen toiminnassa. (OKM, TEM, MMM, kunnat, kehitysyhtiöt, korkeakoulut, ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja TE-toimistot)
- 2.8. Kehitetään julkisen hallinnon yrityspalveluita ja asiointia asiakaslähtöisemmiksi ja sujuvimiksi
 - Kehitetään julkisia yrityspalveluita asiakaslähtöisemmiksi ja yksinkertaisemmiksi lisäämällä poikkihallinnollisuutta ja hyödyntämällä erityisesti digitalisaatiota ja tekoälyä yrityspalveluiden kehittämisessä. Tavoitellaan yrityspalveluiden yhden luukun palvelukemusta. Kehitetään yrityspalvelukokonaisuutta ottamalla huomioon TE-palveluiden siirtyminen kuntiin. Otetaan huomioon palveluiden kehittämisessä mm. maahanmuut-

taja-, nais-, maaseutu-, sarja- ja portfolio- ja perheyrittäjien erityistarpeet sekä yhteiskunnalliset yritykset. (TEM, VM, MMM, BF, Finnvera, ELY-keskukset, TE-toimistot, kunnat)

- Sujuvoitetaan yritysten asiointia hyödyntämällä digitalisaatiota ja selvitetään mahdollisuuksia edistää datan yhteiskäyttöä viranomaisten välillä mm. lupien ja muiden hallinnollisten menettelyjen käsittelyn nopeuttamiseksi. Pyritään myös lupien ja muiden hallinnollisten menettelyjen osalta yhden luukun palvelukokemukseen. Kannustetaan lupa- ja valvontaviranomaisia Luvat ja valvonta –palvelukerrokseen (TEM) hyödyntämiseen asiakkaan tarpeeseen vastaavien, viranomaisrajat ylittävien asiointiprosessien kehittämiseksi. (Kaikki ministeriöt, alue- ja paikallishallinto)
- Mahdollistetaan automaattinen päätöksenteko asiointiprosessien nopeuttamiseksi. Laaditaan myös periaatteet digitaalisesti toimivien yritysten kotipaikasta. Huomioidaan ulkomailta Suomeen asioivien sähköisen asioinnin tarpeet. Luodaan digitaalinen palvelualusta ”Virtual Finland”, jossa on digitaaliset viranomaispalvelut osajien, yritysten ja investointien houkuttelemiseksi sekä yritysten viennin ja kansainvälistymisen edistämiseksi. (TEM, VM, OM, UM)
- Sujuvoitetaan yritysten lupaprosesseihin liittyvää asiointia ja helpotetaan asiointimenettelyjä. Jatketaan toimia lupakäsittelyjen nopeuttamiseksi ja prosessin ennakoitavuuden lisäämiseksi. Selvitetään syyt yli vuoden kestävien lupamenettelyjen taustalla. Tavoitteena on laadukkaan ja sujuvan luvituksen toimintaedellytysten vahvistaminen ja käsittelyajan lyhentäminen pääsääntöisesti alle vuoteen (pl. puutteellisen hakemuksen vuoksi hakijan hakemuksen täydentämiseen kuluva aika) lupakäsittelyn laatua ja tavoitteita vaarantamatta. Lisätään yritysten osaamista lupamenettelyistä sekä niihin liittyvistä käytänteistä, jotta lupahakemusten laatu paranee ja käsittely nopeutuu. Varmistetaan riittävät resurssit lupien ja muutoksen hakujen käsittelyssä. Otetaan käyttöön valmentavan valvonnan käytännöt. (Kaikki ministeriöt ja hallinnonalan virastot ja laitokset, alue- ja paikallishallinto)

2.9. Kehitetään rahoitusmarkkinoiden toimivuutta ja paikataan tarvittaessa markkinapuutteita politiikkatoimin. Kiinnitetään erityistä huomiota startup- ja kasvuyritysten rahoituksen haasteisiin. Kohdennetaan julkista rahoitusta - sekä kotimaista- ja EU-rahoitusta - vivuttamaan pk-yritysten rahoitusta digivihreän siirtymän edistämiseksi ja sitä tukevien uudistusten vauhdittamiseksi. Edistetään erilaisissa verkostoissa osallistumista avautuviin EU-hankehakuun (erityisesti Digital Europe, Horizon). Helpotetaan rahoituspalveluiden löydettävyyttä viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelman (VKKO) toimenpiteillä. (TEM, Team Finland)

3. Etsitään ratkaisuja kohtaannon parantamiseksi ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi yrityksille. Vahvistetaan pk-yritysten osaamisen johtamista sekä työnantaja- ja rekrytointiosaamista osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi

Osaavan työvoiman saatavuus on keskeinen uudistumisen ja kasvun mahdollistaja. Entistä useampi pk-yritys ei saa palkattua tarvitsemaansa työvoimaa. Yhä useampi työtehtävä edellyttää laajempaa osaamista, minkä lisäksi Suomen ikärakenteen kehitys on epäedullinen - nämä tekijät lisäävät erityisesti pk-yritysten haasteita saada osaavaa työvoimaa. Työvoiman saatavuuden tilanne vaihtelee toimialakohtaisesti ja toimissa tulee ottaa huomioon mahdolliset toimialojen erityishaasteet.

- 3.1. Panostetaan osaavaan työvoiman saatavuuteen laaja-alaisesti etsimällä kestäviä ratkaisuja eri toimialojen työvoimatarpeiden kattamiseksi lyhyellä ja pidemmällä aikavälillä alueelliset erot huomioiden. Osaavan työvoiman saatavuutta varmistetaan monilla käynnissä olevilla toimilla. Parannetaan mikro- ja pk-yritysten työllistämisedellytyksiä ja edistetään työn vastaanottamisen mahdollisuuksia kannustinloukkuja purkamalla. (TEM, STM, OKM)
- 3.2. Sujuvoitetaan saatavuusharkintaa ja tuetaan yrityksiä niihin liittyvissä lupaprosesseissa. Kannustetaan yrityksiä rekrytoimaan kansainvälisiä osaajia sekä verkostoitumaan. Lisätään tietoa monikulttuurisuuteen liittyvistä mahdollisuuksista liiketoiminnan sekä vienti- ja tuontitoiminnan kehittämisessä. Parannetaan myös kykyä vastaanottaa kansainvälisiä osaajia ja tuodaan pk-yrityksille tietoa parhaista käytännöistä liittyen rekrytointiin. Otetaan huomioon työntekijöiden ja yrittäjien perheet kansainvälisten osaajien houkuttelemisessa. (TEM, VM, MMM, TE-toimistot, Team Finland -verkosto, korkeakoulut, ammatillisen koulutuksen järjestäjät, kunnat ja kehittämissyhtiöt)
- 3.3. Panostetaan yrittäjien työnantaja- ja rekrytointiosaamiseen. Lisätään yritysten tietoisuutta nopeista toimista kuten oppisopimus- ja yhteishankintakoulutuksesta. Lisätään yritysten rekrytointiosaamista ja kannustetaan yrityksiä panostamaan nuorten ja ylipäättään uusien henkilöiden perehdyttämiseen, työssäoppimisen tukemiseen ja työpaikkaohjaukseen. Edistetään ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja yritysten rekrytointiyhteistyötä uusien osaajien löytämiseksi ja otetaan huomioon pienempien yritysten resurssit yhteistyössä. (TEM, OKM, ammatillisen koulutuksen järjestäjät)

4. Mahdollistetaan joustavat siirtymät työn tekemisen ja yrittäjyyden välillä, lisätään sääntelyn selkeyttä ja ennakoitavuutta sekä kehitetään yrittäjän sosiaaliturvaa. Vahvistetaan yrittäjien jaksamista

Yrittäjäksi ryhtymistä saattavat estää epäselvyydet liittyen sosiaaliturvaan. Yrittäjänä toimitaan usein myös sivutoimisesti ja näin ollen yrittäjän turva koostuu sekä palkansaajana että yrittäjänä tehdystä työstä. Kaikki yrittäjät eivät myöskään tunne tai tiedosta YEL-vakuuttamisen merkitystä kokonaisturvan rakentumisessa ja päätyvät alivakuuttamaan itsensä. Osalla yrittäjistä ei ole kykyä maksaa riittävää sosiaaliturvaa. Uudet työn organisoiminnan tavat kuten alustayrittäjyys, lisäävät yrittäjyyden ja työn monimuotoisuutta, mutta saattavat lisätä myös turvaan liittyviä epäselvyyksiä. On epäselvää, nähdäänkö alustalla työtä tekevät toimijat yrittäjinä vai työntekijöinä.

- 4.1. Mahdollistetaan joustava työllistyminen ja siirtymiset työntekijänä ja yrittäjänä toimimisen välillä mm. jatkamalla yhdistelmävakuutuksen kehittämistä ja yrittäjien työttömyysturvan selvittämistä sosiaaliturvan uudistamisessa. Lisätään yrittäjien tietoisuutta YEL-vakuuttamisesta ja haetaan keinoja yrittäjien alivakuuttamisen vähentämiseksi. Edistetään sääntelyn selkeyttä ja ennakoitavuutta mm. alustayrittäjyyden osalta. (STM, TEM, Eläketurvakeskus).
- 4.2. Tuetaan toimintamalleja yrittäjien jaksamisen tukemiseksi osana yrityspalveluekosysteemin kehittämistyötä (mm. osana Yrityksen Talousapu-palvelua). Parannetaan työterveyshuollon kattavuutta ja tukea pk-yrityksille tiedottamalla mm. Työterveyslaitoksella kehitetyistä yrittäjien ja pienten yritysten työterveyshuollon yhteishankintamallista. Lisätään tietoa Työterveyslaitoksen kehittämistä sisällöistä ja toimintamalleista yrittäjien hyvinvoinnin parantamiseksi. (TEM, STM, Työterveyslaitos)

5. Edistetään onnistuneiden omistajanvaihdosten edellytyksiä

Onnistuneet, oikea-aikaiset ja tarkoituksenmukaisella tavalla toteutettavat omistajanvaihdokset ovat yksi väylä uudistaa ja kasvattaa liiketoimintaa sekä turvata ja parantaa alueiden elinvoimaisuutta ja työllisyyttä. Ikääntyvien yrittäjien määrän lisääntymisen myötä lisääntyvät myös haasteet sopivien jatkajien löytämiseksi. Onnistuneet omistajanvaihdokset edellyttävät riittävän ajoissa käynnistettyä omistajanvaihdosvalmistelua yrityksissä. Paitsi ikääntyneiden yrittäjien yritystoiminnan jatkon turvaamiseksi, valmiutta ja kyvykkyyttä omistajanvaihdoksiin ja omistajuuden kehittämiseen tarvitaan yritys- ja yrittäjäkentässä muutenkin yritystoiminnan uusiutumisen ja kehittymisen mahdollistamiseksi ja yritysdynamiikan vahvistamiseksi.

Dynaamisessa, elinvoimaisessa yrittäjyysympäristössä myös yritysten omistajuus kehittyy ja uudistuu. Eri kehitys- ja ikävaiheiden ja eri toimialojen potentiaaliset yritykset kiinnostavat mahdollisina ostokohteina, ja yrityksiin saadaan tarvittaessa uutta omistajuutta kehittämään toimintoja edelleen. On tärkeää, että tavoitteellista ja kehityshakuista omistajuutta arvostetaan yritystoiminnan tärkeänä voimavarana.

- 5.1. Hallitusohjelma- ja kehysriihikirjausten, kotimaisen omistamisen ohjelman toimien sekä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyössä toteuttaman Omistajanvaihdosfoorumien toimien lisäksi kiinnitetään omistajanvaihdoksissa huomiota myös liiketoiminnan jatkajiin. Jotta omistajanvaihdokset tapahtuvat mahdollisimman sujuvasti, tulee huolehtia, että jatkajien saatavilla on riittävästi jatkajaosaamista tukevaa jatkuvan oppimisen tarjontaa esimerkiksi ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen toimesta. (TEM, OKM, MMM, ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut, kehitysyritykset)
- 5.2. Vahvistetaan omistajanvaihdosnäkökulmaa yrityspalveluissa ja yritysneuvonnassa: palvelujen ja neuvonnan keinoin ja niille tarkoitettuna käyttöalueen puitteissa edistetään yrityksen, sen prosessien, verkostosuhteiden, hallinnon ja omistajuuden kehitystä tavalla, joka tarvittaessa mahdollistaa yrityksen tai sen toiminnan hallitun siirtymisen joko yrityksen sisältä tai ulkopuolelta tulevalle toiminnan jatkajalle/jatkajille ja/tai omistajille. Suunnataan palveluja omistajanvaihdostilannetta lähestyvien ja omistajanvaihdoksen läpikäyneiden yritysten liiketoiminnan kehittämiseen. (TEM, OKM, MMM, ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut, kehitysyritykset, kunnat, elinkeinoelämän järjestöt)

6. Lisätään poikkihallinnollista yhteistyötä ja vuoropuhelua sidosryhmien kanssa yli hallituskausien

Yrittäjyyteen liittyvän toimintaympäristön tarkastelua ja kehittämistä ei tällä hetkellä toteuteta säännöllisesti ja poikkihallinnollisesti eikä tarkasteluun ole sovittuna toimintamallia. Tavoitteena on, että yrittäjyyttä tarkasteltaisiin säännöllisesti ja ilmiöpohjaisesti yli hallituskausien. Pohjana tarkastelulle ovat säännölliset tilannekuvat yrittäjyydestä.

- 6.1. Varmistetaan poikkihallinnollinen yhteistoiminta ja koordinaatio sopimalla yhteistyörakenteista ja toimintamalleista. Käynnistetään yrittäjyyden neuvottelukunta vastaamaan periaatepäätöksen toteuttamisesta ja seuraamisesta sekä sidosryhmäyhteistyön edistämistä. TEM vastaa periaatepäätöksen toimeenpanosta. Kehitetään edelleen yrittäjyyden tilannekuvaa ja analyysiä. Periaatepäätöksen toteutumista seurataan mm. sovitulla mittareilla. Periaatepäätöksen vaikuttavuuden seuraamisesta päätetään osana periaatepäätöksen toteutussuunnitelmaa. (TEM, OKM, STM, UM, OM, VM, YM, LVM, MMM).

IV. Valtioneuvoston periaatepäätöksen seuranta

Yrittäjyyden periaatepäätöksen toteutusta seurataan mm. seuraavilla mittareilla:

- Yritysten määrän kehitys eri kokoluokissa
 - Eri kokoiset yritykset (yksinyrittäjät, mikro-, pien- ja keskisuuret yritykset)
 - Työnantajayritysten määrä
- Yritysten kasvu ja kasvuhakuisuus
 - Yritysten kasvu eri kokoluokissa
 - Yritysten kasvu/kasvuhakuisuus eri puolella Suomea
 - Kasvuyritysten määrä
- Aloittaneet ja lopettaneet yritykset, uusien yritysten määrän kehitys
- Vientiyritysten määrä ja pk-yritysten kansainvälistyminen
- Pk-yritysten henkilöstömäärän kehitys (jaoteltuna mikro-, pien- ja keskisuuriin yrityksiin)
- Työvoiman saatavuusongelmia kokeneiden pk-yritysten määrä
- Yritysten kannattavuus
- Yritysten uudistuminen
 - investoinnit (aineelliset, aineettomat (mm. TKI) ja ulkomaalaiset)
 - investointiaikomukset
 - eroteltuna investoinnit digivihreään siirtymään
- Yrittäjäksi ryhtymisen aiheet
- Omistajanvaihdokset

Kunkin mittarin osalta tullaan kiinnittämään lähtöarvo ja seuraamaan mittarin kehitystä

Toimenpiteet toteutetaan olemassa olevien määrärahojen puitteissa. Määrärahalisäyksiä tai muista budjettivaikutuksia vaativista toimenpiteistä päätetään erikseen valtiontalouden kehyksissä ja vuosittaisissa valtion talousarviomenettelyissä.